

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 355/2022-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **BOCK SR, s. r. o.**, Mostná 72, Nitra, IČO 36 537 560, zastúpenej advokátskou kanceláriou Advokáti Heinrich s. r. o., Skautská 12, Nitra (Lombardíniho 22B, Bratislava), v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Roman Heinrich, proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 17 C 105/2011-491 z 22. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola jednou zo žalovaných (ako žalovaná 1, pozn.) v spore, v ktorom sa neúspešný žalobca domáhal určenia spoluautorstva k internetovej stránke, zásahu do autorských práv a zaplatenia náhrady škody.
3. Okresný súd uznesením z 29. novembra 2021 zaviazal žalobcu k povinnosti nahradiť sťažovateľke trovy konania vo výške 5 942,15 eur. Pri vyčíslení trov konania aplikoval § 10 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v platnom znení (ďalej len „vyhláška“), a vychádzal z tarifnej hodnoty 1 000 eur, pretože podľa jeho názoru bola predmetom sporu ochrana práv vyplývajúcich z duševného vlastníctva, s tým, že nešlo o uplatnené právo týkajúce sa nemajetkovej ujmy. Súčasne aplikoval § 11 ods. 1 vyhlášky v spojení s § 13 ods. 3 vyhlášky.

4. Proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka podala sťažovateľka sťažnosť, v ktorej namietala správnosť aplikácie § 10 ods. 8 vyhlášky. Podľa jej názoru mal okresný súd v časti uplatneného nároku na náhradu škody určiť tarifnú hodnotu podľa § 10 ods. 1 vyhlášky, vychádzajúc zo žalovanej sumy (55 000 eur, resp. po čiastočnom späťvzati žaloby žalobcom 20 000 eur). Tvrdila, že uplatňovanie majetkových práv, napr. zaplatenie odmeny z licenčnej zmluvy, ako aj náhrada škody vo výške odmeny za licenciáciu, nespadá pod osobnostnú zložku, a teda nespadá pod ustanovenie vyhlášky aplikované okresným súdom. Poukázala tiež na to, že pokiaľ súd postupoval podľa § 10 ods. 8 vyhlášky, správne mal vychádzať z tarifnej hodnoty 2 000 eur.

5. Okresný súd napadnutým uznesením sťažnosť sťažovateľky zamietol. Bol toho názoru, že v danom prípade išlo o vec týkajúcu sa práva duševného vlastníctva, čo opodstatňovalo použitie špeciálneho ustanovenia vo vzťahu k tarifnej hodnote, a preto nebolo možné vychádzať zo základnej tarifnej odmeny advokáta podľa § 10 ods. 1 vyhlášky. Za správnu považoval i základnú tarifnú hodnotu 1 000 eur, keďže sa nežiadala náhrada nemajetkovej ujmy. Podľa jeho názoru je nepodstatné, či sa vo veci uplatňovania práv duševného vlastníctva uplatňuje osobnostná alebo majetková zložka, stále ide o uplatňovanie práv duševného vlastníctva.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti tvrdí, že rozhodnutím o výške trov konania došlo k porušeniu jej práv, pričom v prospech tohto záveru vznáša dve námietky. Prvou z nich kritizuje postup okresného súdu pri aplikácii ustanovení vyhlášky a druhou z nich atakuje odôvodnenie napadnutého uznesenia, ktoré považuje za nedostatočné. Okresný súd sa podľa jej názoru nevenoval argumentom, ktoré uviedla v sťažnosti, a to že:

a) žalobca svoj návrh špecifikoval tak, že ide o nárok podľa § 422a ods. 2 Občianskeho zákonníka. t. j. náhradu škody pri porušení práva duševného vlastníctva, ktoré je predmetom licenčnej zmluvy. Aj v takomto prípade sa použijú ustanovenia § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka. Predmetom sporu je preto rovnaký postup, akoby sa uplatňovala akákoľvek náhrada škody, bez ohľadu na to, či má mať svoj základ v porušení práva duševného vlastníctva;

b) § 10 ods. 8 vyhlášky sa týka oblastí, ktoré sú charakterizované osobnostnou zložkou nároku – ochrana osobnosti, ochrana (osobnosti, cti) pri zverejneniach v masovokomunikačných prostriedkoch, ochrana osobných údajov, práva duševného vlastníctva;

c) autorský zákon [sťažovateľka argumentuje zákonom č. 618/2003 Z. z. autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) účinným do 31. decembra 2015, pozn.] rozoznáva osobnostné práva (§ 17) a majetkové práva (§ 18), pričom osobnostná zložka je obsiahnutá len v osobnostnom práve. Pri zásahoch do osobnostnej zložky sa autor môže domáhať nárokov podľa § 56 autorského zákona, medzi ktoré patrí aj požadovanie náhrady ujmy podľa Občianskeho zákonníka – teda náhrady nemajetkovej ujmy. Nepatrí sem však nárok na náhradu škody. Takže len v prípade, ak si žalobca uplatňuje nároky na ochranu osobnostnej zložky autorského práva (práva z duševného vlastníctva), tak sa pri výpočte tarifnej odmeny postupuje podľa § 10 ods. 8 vyhlášky. V prípade uplatňovania majetkovej zložky, ktorá je reprezentovaná licenčnou zmluvou, ide o nárok, ktorý je presne špecifikovaný vopred a uplatňuje sa ako akýkoľvek nárok zo zmluvy, nie je založený na osobnosti žalobcu. Majetková zložka nespadá pod osobnostnú zložku, neuplatňuje sa podľa § 56 autorského zákona a neuplatňuje sa pri nej ani nemajetková ujma. Z uvedeného sťažovateľka vyvodzuje, že uplatňovanie majetkových práv (napr. zaplatenie odmeny z licenčnej

zmluvy, ako aj náhrada škody vo výške odmeny za licenciu) nespadá pod osobnostnú zložku, a teda nespadá pod aplikáciu § 10 ods. 8 vyhlášky. V opačnom prípade by napr. aj žaloba o zaplatenie odmeny z licenčnej zmluvy mala byť posudzovaná podľa § 10 ods. 8 vyhlášky, čo však nie je pravdou;

d) vyhláška rozlišuje výpočtový paušál na 1 000 eur, resp. 2 000 eur podľa toho, či sa uplatňuje aj nárok na nemajetkovú ujmu; pripustením správnosti postupu okresného súdu podľa § 10 ods. 8 vyhlášky mala byť určená tarifná hodnota 2 000 eur (a nie 1 000 eur).

7. Sťažovateľka tiež poukazuje na rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (rozhodnutie vo veci sp. zn. 8 Sžf 29/2011 k odôvodneniu rozsudku podľa § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016, pozn.) a ústavného súdu, v zmysle ktorej je nutné sa vysporiadať so skutočným obsahom predmetu sporu, teda s tým aké účinky má pre účastníkov meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní. Skutočným predmetom sporu bolo podľa jej názoru domôcť sa zaplatenia sumy 55 000 eur (neskôr 20 000 eur) s príslušenstvom a prípadné kladné rozhodnutie v prospech žalobcu by znamenalo, že žalobca by mal nárok na vyplatenie danej sumy, čo by na druhej strane znamenalo, že sťažovateľka by bola povinná túto sumu vyplatiť žalobcovi a znížiť tak svoj majetok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľky o tom, že okresný súd pri rozhodovaní o výške trov konania aplikoval nesprávnu právnu normu, hoci v časti predmetu sporu išlo o náhradu škody, ktorá je vyjadrená peniazmi, čo opodstatňovalo použitie § 10 ods. 1 vyhlášky. Preto považuje právne závery okresného súdu sústredené do napadnutého uznesenia za svojvoľné, arbitrárne a nedostatočne odôvodnené.

9. Sťažnostné námietky smerujú proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške trov konania. V nadväznosti na to považuje ústavný súd za žiaduce poukázať v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

10. K takému záveru však ústavný súd po preskúmaní veci nedospel.

11. Ako vyplýva z právoplatného rozhodnutia vo veci samej, predmetom sporu bolo (v podstatnom) určenie spoluautorstva k internetovej stránke, zásah do autorských práv a náhrada škody vo výške neoprávneného obohatenia, ktoré podľa žalobcu získali žalovaní porušením jeho vlastníckeho práva a práva duševného vlastníctva k dielu, ktoré upravili a použili vo svoj prospech, hoci k nemu nemali licenčnú zmluvu. Predmetnú škodu si žalobca uplatňoval z titulu

spoluautorského práva k webovej stránke. Pri určení výšky škody vychádzal z hodnoty diela, ktorú si v podobnej veci uplatňovali iné subjekty. Žaloba bola zamietnutá v celom rozsahu, pretože žalobca nepreukázal aktívnu ani pasívnu vecnú legitimitáciu sporových strán.

12. Z predmetu sporu vychádzal pri vyčíslení trov konania i okresný súd, keď konštatoval, že žalobca si proti žalovaným uplatňoval viacero samostatných nárokov. Pokiaľ išlo o tarifnú hodnotu veci, uviedol, že predmetom sporu bola ochrana práv vyplývajúcich z duševného vlastníctva, a v takom prípade sa aplikuje § 10 ods. 8 vyhlášky ako špeciálne ustanovenie vo vzťahu k tarifnej hodnote, pričom v danom prípade nebolo podľa jeho názoru uplatnené právo týkajúce sa nemajetkovej ujmy. Sťažovateľka trvá na názore, že žalobcom uplatnený nárok na náhradu škody v presne špecifikovanej výške (55 000 eur, resp. neskôr 20 000 eur) opodstatňoval použitie § 10 ods. 1 vyhlášky.

13. V tejto súvislosti sa žiada najskôr uviesť, že právna úprava ponúka na ochranu osobnostných práv viacero prostriedkov ochrany, t. j. oprávnená osoba sa môže domáhať, aby sa od neoprávnených zásahov upustilo, alebo sa domáhať zdržania neoprávnených zásahov (zdržovacia/ negatívna žaloba), prípadne aby sa odstránili následky neoprávnených zásahov (reštitučná žaloba), môže tiež žiadať poskytnutie primeraného zadosťučinenia (satisfakčná žaloba). Uvedené špeciálne prostriedky ochrany osobnostných práv sa podľa okolností jednotlivého prípadu môžu použiť samostatne alebo kumulatívne, tak ako to bolo aj vo veci sťažovateľky. Satisfakčná žaloba pritom sleduje priznanie satisfakcie osobe, ktorej osobnostné právo bolo porušené, a to so zreteľom na to, že zásah zvyčajne nemožno odčiniť obnovením pôvodného stavu.

14. Okresný súd s ohľadom na to, čo bolo predmetom sporu, aplikoval pri vyčíslení trov právneho zastúpenia § 10 ods. 8 vyhlášky, v ktorom zákonodarca pre tam uvedené taxatívne vymenované druhy vecí ustanovil tarifnú hodnotu pevnou sumou vo výške 1 000 eur, ak sa nežiada náhrada nemajetkovej ujmy, a vo výške 2 000 eur, ak sa žiada náhrada nemajetkovej ujmy. Z uvedeného rozlišovacieho kritéria je zrejmé, že takto sa určuje výška tarifnej hodnoty pre celú vec bez ohľadu na to, či sa vo veci uplatňuje kumulatívne zdržiavací a reštitučný nárok, alebo obidva spolu so satisfakčným nárokom. Účelom zákonodarcu bolo, aby sa pri týchto osobnostných nárokoch, keď sa napr. výška ujmy nedá zistiť alebo určiť vopred, neurčovala tarifná hodnota z požadovanej sumy, ale z nejakej tarify, aby boli všetci účastníci v rovnakom postavení. Výška požadovanej náhrady ujmy v peniazoch totiž predstavuje len jednu z foriem právnych prostriedkov ochrany tohto práva. Rozhodujúca je hodnota osobnostných práv, o ochranu ktorých v konaní ide, pričom túto hodnotu nie je možné vyjadriť v peniazoch.

15. Ústavný súd chápe, že sťažovateľka môže vidieť dôvodnosť aplikácie § 10 ods. 1 vyhlášky v tom, že žalobca svoj nárok uplatnil ako náhradu škody, ktorú aj vyčíslil. Takéto poňatie je však v okolnostiach danej veci prísne formálne a izolované, vyplýva iba zo slovných spojení, resp. právnych termínov použitých žalobcom, ktorý v danom spore ani nebol právne zastúpený. Pokiaľ okresný súd nazeral na uplatnený nárok z obsahového hľadiska s tým, že žalobca sa domáhal peňažného nároku ako satisfakcie za porušenie osobnostných práv ako jednej z foriem právnych prostriedkov ochrany týchto práv, keďže jej výška bola nesporne naviazaná na súvisiace nároky týkajúce sa porušenia osobnostných práv, jeho právne posúdenie otázky výšky náhrady trov právneho zastúpenia a aplikácie špeciálneho ustanovenia vyhlášky sa nejaví ako neopodstatnené alebo svojvoľné. Práve naopak, zodpovedá účelu a zmyslu, za ktorým bolo do právnej úpravy doplnené. Ide o jedno z možných a ústavne akceptovateľných riešení uvedenej procesnej situácie

v konaní pred všeobecným súdom o náhrade trov konania, do ktorej za týchto okolností ústavný súd nemá dôvod vstupovať, a to ani pokiaľ ide o výber z dvoch možných tarifných hodnôt, keďže v danom prípade sa nežiadala vyslovene náhrada nemajetkovej ujmy.

16. Ústavný súd rešpektuje, že je primárnou úlohou všeobecného súdu vykladať zákony a ďalšie právne predpisy, pričom právny názor okresného súdu a jeho závery možno v posudzovanej veci považovať za ústavne udržateľné. Ani prípadné kladné rozhodnutie v prospech žalobcu, na ktoré poukazovala sťažovateľka v súvislosti s opodstatnenosťou svojej argumentácie, by totiž automaticky neznamenalo, že by mal žalobca nárok na vyplatenie celej žalovanej sumy. Ide o sumu, ktorá v konečnom dôsledku závisí jednak od úspešnosti uplatňovania iných nárokov, ako aj od ďalšieho dokazovania (znaleckého dokazovania alebo od úvahy súdu), a môže sa značne líšiť od sumy, ktorú požaduje strana sporu, čo spochybňuje dôvodnosť aplikácie § 10 ods. 1 vyhlášky. Ústavný súd nevylučuje, že okresný súd mohol uplatniť aj iný prístup k interpretácii relevantných ustanovení vyhlášky, avšak v okolnostiach danej veci nemožno striktne uzavrieť, že by ním zvolený postup vyústil do protiústavnosti, resp. nespravodlivosti napadnutého uznesenia, keďže ide o dielčie konanie o trovách, ktoré je v podstate druhotným aspektom konania a v rámci ktorého bola sťažovateľke v konečnom dôsledku náhrada trov konania priznaná.

17. Ústavný súd v súvislosti s námietkami sťažovateľky pripomína, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je mimoriadnou opravnou inštanciou a nemôže nahrádzať právomoc všeobecných súdov a že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, ale presvedčiť sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov. Ako už bolo uvedené, v okolnostiach tohto prípadu nemožno závery okresného súdu vyhodnotiť ako svojvoľné, resp. také, ktoré by popierali zmysel a účel príslušných ustanovení vo veci aplikovanej právnej normy. Nahrádzanie právnych názorov, resp. zjednocovanie rozhodovania všeobecných súdov, ktoré by v rovine interpretácie podústavného práva odobrilo alternatívu preferovanú sťažovateľkou, nie je úlohou ústavného súdu.

18. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s aplikáciou a interpretáciou relevantných právnych noriem okresným súdom nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, II. ÚS 75/08) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom strán sporu vrátane ich dôvodov a námietok.

19. Pokiaľ ide o druhú námietku sťažovateľky týkajúcu sa nedostatku odôvodnenia napadnutého uznesenia, ústavný súd s poukazom na § 236 Civilného sporového poriadku uvádza, že uznesenie predstavuje jednoduchšiu procesnú formu rozhodovania všeobecných súdov, avšak i ono musí obsahovať aspoň stručné odôvodnenie. Stručná forma odôvodnenia predstavuje predovšetkým objasnenie základných dôvodov, ktoré viedli k prijatiu uznesenia a ktoré sú spôsobilé výrok uznesenia rozumne a preskúmateľným spôsobom vysvetliť. Rozumné a preskúmateľné odôvodnenie výroku uznesenia tak predstavuje základné formulačné pravidlo, kde z osobitostí konkrétneho prípadu budú vyplývať osobitosti odôvodnenia v intenciách právneho posúdenia, t. j. prečo súd na konkrétne skutkové okolnosti aplikoval, resp. zvolil tento procesný postup a rozhodol tak, ako je uvedené v enunciiate uznesenia (k tomu aj I. ÚS 236/2019, I. ÚS 238/2019).

20. Ústavný súd na tomto mieste pripomína, že poukazovanie na rozhodnutie vo veci sp. zn. 8 Sžf 29/2011 nie je namieste z dvoch dôvodov – jednak sa týka odôvodnenia rozsudku a jednak bolo vydané ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku účinného, ktorý bol k 30. júnu 2016 zrušený, a Správny súdny poriadok odôvodnenie rozhodnutí upravuje osobitne v § 139 ods. 2, ak ide o rozsudok, a v § 149 v spojení s 147 ods. 2, ak ide o uznesenie.

21. Ústavný súd pripúšťa, že okresný súd mohol v rámci odôvodnenia napadnutého uznesenia venovať i viac priestoru na ozrejenie svojich myšlienkových pochodov, napriek tomu sa nedomnieva, že by rezignoval na svoju povinnosť odôvodniť prijaté rozhodnutie tak, aby bolo dostatočným podkladom na výrok, ktorým určil výšku náhrady trov konania. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia (v spojení s uznesením vyššieho súdneho úradníka) je evidentné, ako okresný súd dospel k určaniu tarifnej hodnoty veci a následne aj k výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby. Preto možno uzavrieť, že vo vzťahu k metodike výpočtu trov konania okresný súd zodpovedal všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorej sa sťažovateľka pred ním v súvislosti s trovami konania domáhala (I. ÚS 93/2021).

22. Pretože v danom prípade okresný súd pri svojom rozhodovaní nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov a svoje závery primeraným spôsobom odôvodnil, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľkou uplatnená námietka o svojoľnosti a nedostatočnej odôvodnenosti napadnutého uznesenia nemá opodstatnenie, a preto ústavný súd odmietol jej ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

23. Dôsledkom napadnutého uznesenia okresného súdu (zo subjektívneho hľadiska) je stav, keď sťažovateľke je priznané právo na náhradu trov konania v nižšej výške, než jej podľa vlastného názoru patrilo. Keďže je evidentné, že vyslovenie porušenia vlastníckych práv sťažovateľky bolo v okolnostiach danej veci podmienené zistením porušenia práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces, k čomu nedošlo, nemožno z objektívneho hľadiska uvedený právny stav považovať za porušenie jej základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 1 Dodatočného protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Preto aj v tejto časti ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

24. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2022

Miloš Mad'ar
predseda senátu